

de liefste
moeder die ik
ooit ken

Rita Spijker

Rita Spijker

*De liefste moeder
die ik ooit ken*

Met illustraties van Yoko Heiligers

Inhoudsopgave

Lied voor Gees

9

Het cadeau 1

29

De liefste moeder die ik ooit ken

37

Zee van tijd

61

Het cadeau 2

83

Rover

91

Kanteling

107

Het cadeau 3

133

Vriendschap

141

Zo ruikt het leven

163

Lied voor Gees

Als de deur opengaat word ik getroffen door de rode gezwollen ogen van de man in de gang.

‘Harm Gradema.’

Zijn handpalm ligt even tegen de mijne. Ik kan een huivering niet onderdrukken bij de aanraking van die vreemde, vochtige huid. Snel trek ik mijn hand terug. ‘Goedemorgen, ik ben Saskia Meersing. De uitvaartondernemer heeft u verteld dat ik zou komen voor een gesprek. Gecondoleerd met het verlies van uw vrouw.’

Ik volg hem de smalle gang door. De mosgroene ribfluwelen pantoffels aan zijn voeten slepen bij iedere stap over het zeil. Hij staat stil bij de openstaande deur naar de woonkamer.

‘De vrouw voor de toespraak is er’, zegt hij tegen een jonge vrouw die diep weggezakt zit in een lage stoel. En tegen mij: ‘Dit is mijn oudste dochter. Koffie?’

Hij verdwijnt naar de keuken en ik loop naar binnen. Er zijn twee honden in de kamer. Ze grommen – nauwelijks hoorbaar, maar toch.

‘Af, jullie!’ zegt de jonge vrouw. Daarna steekt ze haar hand naar me uit. ‘Geesje Gradema.’

‘Saskia Meersing. U ook gecondoleerd.’

‘Tegen mij hoeft u geen u te zeggen, hoor.’

Mijnheer Gradema komt binnen met een thermoskan en een kopje. ‘Ga maar zitten.’

Ik pak mijn tas en neem plaats. Als hij koffie heeft ingeschonken, gebaart hij naar de suiker en de pot melkpoeder. Ik bedank, ik drink mijn koffie liever zwart dan die vreselijke nepmelk te nemen.

‘Ze was gek met honden. Gék. Altijd al geweest.’

Zijn stem krast door de kamer. Hij veegt een traan uit zijn ogen. Achter hem schemert, door de vitrage heen, een levensgroot beeld van een herdershond dat midden in het betegelde achtertuintje staat. Mijn arm ligt tegen een kussen met de afbeelding van een nest donkere pups, geborduurd in een grove kruissteek. Ook vanaf kussenovertrekken op de donkergroene bank waarop mijnheer Gradema zit, staren honden me aan. De zompige geur van natte vacht hangt zwaar in de kamer. In de zes jaren dat ik dit werk doe, ben ik nooit eerder in zo’n dierlijke bedomptheid geweest. Poep, pis en oud zweet zijn me vertrouwd, en ook aan de penetrante geur van langdurig medicijngebruik heb ik leren wennen. Maar deze natte hondenlucht is walgelijk. Als ik maar geen opvlieger krijg. Ik doe mijn best onopvallend door mijn mond te ademen.

Gradema kroelt met zijn vingers door de korte, rechte haren van de hond aan zijn voeten en haalt dan zijn mouw langs zijn ogen en zijn neus. Het dier kreunt, maar blijft doodstil liggen. Ik voel de behoefte mijn eigen handen met veel water en zeep te wassen.

Geesje komt met een zucht overeind. Ze is zo dik dat de stoel even op haar heupen blijft hangen. In een haast achteloze, gracieuze beweging schudt ze de leuning los. Ik moet me inhouden om niet te blijven staren naar hoe ze voor me langs deint. Als een schip van vlees komt ze voorbij. Haar mollige handen, aan iedere vinger goud, pakken een pak tissues uit het donkerbruine wandmeubel. Ze gooit het naar haar vader. ‘Hier pa, beheers je nou een beetje. Zo goed waren jullie nou ook weer niet met mekaar.’

Het is mijn gewoonte om niet direct met mijn interview te beginnen. De kennismaking, de sfeer en inrichting van een huis vertellen hun eigen verhaal. Waarom zou de jongste dochter er niet zijn? Van de uitvaartondernemer die me belde, heb ik begrepen dat ze er wel was op het moment dat haar moeder overleed. Het kind zal haar redenen wel hebben. De dood is uiteindelijk genadeloos in het blootleggen van gemaskeerde familierelaties. Veinzen blijkt in het gezicht van de dood moeilijk vol te houden. De afwezigheid van mijn oudste broer bij de begrafenis van onze vader kwam voor ons allemaal als een schokkende verrassing. Tot diens dood had broerlief gezwegen over vaders houding tegenover hem. Maar toen vader dood was, werd Reinout bang voor de vulkaan die al jaren in hem op uitbarsten stond. Hij trok zich terug en vertelde ons nadien in een onthullende brief hoe het gezinsleven voor hem geweest was. Goddank was moeder al dood, zij heeft er niets van hoeven meemaken. Daarom kon hij het ook, wegblijven. Je ouders bij leven de rug toekeren is voor een kind haast ondoenlijk. Na de dood is het nauwelijks gemakkelijker. De kracht van loyaliteit van kinderen aan hun ouders is onbegrijpelijk sterk en tegelijk verwarrend.

‘Nou pa, begin jij maar. Ik moet zo weer werken.’ Geesje ploft terug in haar stoel. Ze beweegt heen en weer om de kussens onder haar achterwerk vandaan te trekken. ‘Die verrekete rothonden! Je flikkert ze na de crematie allemaal het huis uit, hoor. Moe heb het hier lang genoeg voor het zeggen gehad. Bijten doet ze toch niet meer! Pfff. Mijn moeder was een best mens, daar niet van, en we hielden heus wel van haar. Het blijft toch je moeder, maar we hoeven mekaar niet voor de gek te houden, ook al is ze dood. Dat hoef je natuurlijk niet allemaal op te schrijven.’

Ze haalt diep adem en neemt een slok koffie.

Gradema droogt zijn ogen met een tissue. ‘Geesje bedoelt het niet zo kwaad, hoor. Ze is alleen precies haar moeder, het hart op de tong en geen moordkuil.’

Geesje snuift laatdunkend. Ze buigt voorover naar de tafel en tilt een plastic bakje met gevulde koeken omhoog. ‘Ook een koek?’

‘Nee, dank je.’

Ze neemt er zelf wel een en hapt er gretig in. De nabijheid van de dood maakt hongerig, vraag maar aan het bedienend personeel in crematoria. De geserveerde cake en broodjes worden er in abnormale hoeveelheden en in een waanzinnig tempo verslonden. Hij die eet, voelt dat hij leeft.

‘Goed, mijnheer Gradema. Van de uitvaartondernemer heb ik begrepen dat u graag een spreker heeft bij de uitvaart, en dat er in de eigen familie niemand is om dat te doen. Daarom ben ik hier. Het is de bedoeling dat ik door dit gesprek een beeld krijg van het levensverhaal van uw vrouw. Ik maak aantekeningen, zodat ik er thuis een verhaal van kan maken. Dat kom ik tijdens de crematieplechtigheid voorlezen. Na afloop krijgt u de toespraak van mij op papier.’

Gradema zakt onderuit op de bank. Hij knikt.

‘Zullen we bij het begin beginnen? Hoe hebt u uw vrouw ontmoet?’

‘Op de kermis, toch?’ Geesje is haar vader voor, ze schopt zachtjes maar onafgebroken tegen de buik van de hond aan haar voeten. Deze hond is klein, met kale plekken en waakzame oogjes. Af en toe trekt er een rilling over het vel. Toch blijft hij op zijn plaats tegen de stoelpoot bij Geesjes voeten liggen.

Mijnheer schraapt zijn keel. ‘De eerste keer dat ik Gees zag, was op de kermis. Bij de schiettent. Ik was met een maat van me en ik pakte de buks op om te gaan schieten. Toen ik hem op mijn schouder wou zetten, stootte ik mijn elleboog recht in haar oog. Ze stond pal achter me.’

Terwijl hij vertelt, noteer ik zinnen en associaties: het begon met een elleboogstoot, kermis, Cupido's kogel. Ik ben extra zorgvuldig met feiten. Data, namen en woonplaatsen, die moeten precies kloppen.

'Ik won een plastic speelgoedhondje. Zo is het begonnen.' Hij wijst naar de kast. Ergens tussen de tientallen beeldjes moet het bewuste hondje staan. De inrichting van dit huis doet me denken aan die van een kermiswagen waar ik wel eens geweest ben – al dat goud en porselein, de vazen en tierlantijntjes. Alleen de uitbundig bewerkte vitrage ontbreekt.

Aan de voeten van Geesje laat de kleine hond een wind. Het is een zacht puffen, als de laatste lucht uit een bijna leeggelopen ballon, waarna de stank van rotte eieren de kamer vult. Geesje pakt een krant van de tafel en wappert ermee heen en weer. Ik probeer zo onopvallend mogelijk mijn neus dicht te houden.

'Ze had altijd al meer met beesten. Moe ging liever naar een nest pups kijken dan bij haar eigen dochters.' Geesje heeft de krant weer teruggelegd en schikt de gouden bedeltjes en het kruisje aan haar schakelketting. Dan vist ze met haar lange nagels een paar koekkrumels uit de diepe spleet tussen haar borsten. 'God, wat stinkt dat mormel. Jij heb toch eigenlijk óók een bloedhekel aan die honden, pa?'

'Ach kind, je leert ermee leven. Ik ben een mens met een hondenleven, zeg ik wel eens.'

'Ja ja, en moe was ons allemaal de baas! Wij mochten opzitten en pootjes geven als zij dat zei. Sta. Lig. Af. Jij zei ook altijd maar ja en amen, pa. Gooi d'r een muntje in en het knikt. Pfff. Nog koffie, eh, mevrouw?'

Ik haal voorzichtig mijn vingers van mijn neus. 'Nee, dank je. En jij Geesje, wat herinner jij je, als je aan je moeder denkt? Zijn er dingen die jullie graag samen deden? Speelden jullie spelletjes of maakten jullie wel eens uitstapjes? Wat deden jullie in het weekend?'

Ze houdt haar blik strak op de grond gericht. Kon ik maar meekijken met de film die ze daar ziet.

‘Aan zondagen doen wij niet. En vrijdag is hier altijd visafvaldag.’

Een woedende ondertoon geeft haar stem iets vibrerends. Ik verberg mijn schrik door me over mijn schrijfblok te buigen en verwoed te schrijven. Sinds ik aanwezig was bij een hevige ruzie tussen twee broers op leeftijd ben ik huiverig voor elk spoor van woede en agressie. Het was zielig en tegelijkertijd een klein beetje lachwekkend, maar dat vond ik pas achteraf. In het heetst van hun twist om moeders liefde was ik doodsbang. Er had een neusbeen afschuwelijk gekraakt en er waren bloedspetters op mijn jurk gevlogen. Tijdens de dienst hadden ze toch naast elkaar gezeten, ik hield ze voortdurend in de gaten tijdens mijn toespraak. Naderhand bedankten ze met een envelop die ze me ongezien in de hand drukten. Er zat honderd euro in. Dat vond ik ontroerend, dat ze kennelijk samen hadden nagedacht over wat ze die mevrouw van de toespraak zouden geven voor een nieuwe jurk.

‘Sommige honden zijn volgens haar echte viseters. Als om vijf uur de markt was afgelopen, moesten wij met haar mee om het visafval te verzamelen, in ouwe kranten. Zij onderhandelde achter de kramen met de visboeren over wat het moest kosten. Vanaf vrijdagavond stonk het hele huis naar vis. Daarna begonnen de honden zelf te stinken. Zaterdags was het kookdag, dan maakte ze voor de hele week smerige vismaaltijden om in te vriezen. In het schuurtje staat een aparte hondenvriezer. Het hele weekend hing hier de gore lucht van gekookte pens met brokken vis in huis. Zondag was het asieldig. Dan ging ze kijken of er wat bij zat. Of dat er nog eentje mee moest. Door de week hielpen we de hokken schoon te maken. Daar was ze schoner op dan op onze slaapkamers, wij moesten onze bedden zelf maar verschoonen. En dan die haren. Altijd. Op school zeiden ze dat we

stonken naar natte hond. Ja pa, je zit daar nou wel te knikken en te schudden met je kop, maar heb ik gelijk of niet? Jij moest toch zelf naar het logerbed verhuizen als er weer een zielige pup bij haar in bed moest?’

Mijnheer Gradema gooit de doos tissues naar zijn dochter. Ze trekt er een uit en veegt haar tranen hardhandig weg.

Het doet me haast fysiek pijn het kinderlijke verdriet in dat enorme lichaam te zien. Weer een dochter die zich miskend voelt door haar moeder. Hebben we het te druk met onszelf? Silvia en ik praten thuis eigenlijk ook nauwelijks. Of het gesprek gaat over anderen, dat is veilig. Zouden we bang zijn voor elkaars teleurstelling, is dat het?

‘Tja kind, we hebben het niet altijd voor het zeggen, hè. Je moeder was nou eenmaal een vrouw die wist wat ze wilde. Schrijft u dat maar op, mevrouw. En dat Gees een vrouw was die een goed hart had voor beesten. Ze heeft een keer een heel nest puppy’s van de verdrinkingsdood gered. Ze kon niet tegen dierenleed...’

‘Pfff, als het erop aankwam, gingen de beesten altijd voor. En jij ging er nooit tegenin, pa! Ziet u hier foto’s van ons? Ja, die twee kleintjes daar. Verder alleen maar hondenkoppen!’

Ze snikt en snuift terwijl mijn ogen de vragenlijst scannen. Waar is de andere dochter? Ik heb meer informatie nodig om een toespraak te kunnen houden. Waar mevrouw Gradema van hield is me wel duidelijk, en wat ze zoal deden in dit gezin ook. En dat ze zelf geen afscheidsrede kunnen houden, dat kan ik me inmiddels voorstellen.

‘Zo, tijd voor een borrel. Mevrouw lust vast ook wel een hartversterkertje?’ Mijnheer is opgestaan en klapt het deurtje open van de eikenhouten ton die in de hoek van de kamer staat. Ik zie drie volle jeneverflessen staan. Hij neemt er een uit, pakt drie glaasjes uit het wandmeubel en begint te schenken. Ook al is het pas half twaalf ’s ochtends, ik heb geleerd om mee te bewegen. Dan praten de mensen makkelijker.

‘Op Gees, dat ze maar in de hondenheimel mag zitten. Daar ga je, meid!’ Hij giet de jenever in één teug achterover en laat zich in de kussens van de bank zakken. ‘Daar hield ze niet zo van, dat ik graag een borreltje drink. Maar ik zeg maar zo, ik zeg maar niks...’

‘Als u uw vrouw moest karakteriseren in enkele zinnen, of woorden, wat zou u dan zeggen?’

Geesje is verdiept in haar eigen film en poetst afwezig haar dunne gouden armbandjes met een tissue. Haar vader staart in zijn glas en haalt luidruchtig zijn neus op voordat hij antwoordt. ‘Gees was een vrouw die de boel draaiende wist te houden. Op de kermis al, toen ze mijn elleboog in haar oog kreeg, piepte ze niet maar daagde ze me uit om alsnog in de roos te schieten. “Toe dan, toe dan, als je een echte vent bent schiet je raak.” Ik was me doodgeschrokken en wilde zien of ze gewond was, ik wou haar wel een drankje aanbieden voor de schrik. Maar zij stond naar mij te kijken met dat ene vuurspuwende oog dat me uitdaagde om te laten zien dat ik een vént was. Een kerel met het lef tegen haar in te gaan. Met een eigen mening. Maar ik deed precies wat zij van mij vroeg.’ Voor de zoveelste keer veegt hij het vocht uit zijn ogen en van zijn bovenlip. ‘Ik schoot nog een keer en nog een keer. Ik miste elke keer. Toen kreeg ik als troostprijs dat speelgoedhondje. Maar later die avond gaf ze me de hoofdprijs. Zo zei ze dat. “Jij krijgt van mij de hoofdprijs, jongen. Achter de zweef.” Tja.’

En toen schoot hij vast wél in een keer raak.

Geesje lijkt mijn gedachten te raden. ‘Een paar maand later moesten ze trouwen, en weer een paar maand later werd ik geboren.’

Hij knikt naar zijn dochter en schenkt zijn glas nog eens vol. Zijn handen beven wanneer hij de dop op de fles draait.

‘Maar ja, zoiets kan je natuurlijk niet zeggen op een crematie. Zeker niet op die van haar eigen...’

Hij valt stil. De hond aan zijn voeten heft zijn kop op en gaapt. Ik huiver bij het zien van het glanzend roze-rode vlees en de spekseldraden tussen de kaken. Waarschijnlijk heeft mevrouw Gradema honderd keer meer aandacht gegeven aan dit beest dan aan haar dochter. Zou Geesje dat iedere keer denken als ze hier komt? Schenk ikzelf eigenlijk wel genoeg aandacht aan Silvia? Sinds ik slecht slaap en voortdurend overvallen wordt door opvliegers en hormonale buien, heb ik weinig ruimte voor haar.

‘Ziet u, mevrouw, hoe verdrietig dat beest is? Die hond heeft zijn voer niet meer aangeraakt sinds Gees... Gisteravond niet, vanochtend weer niet. Straks gaat ie haar achterna. Dat hoor je wel vaker, hè, dat ze hun baasje achterna gaan. De andere honden zijn ook verdacht stil. Hebt u ze al horen blaffen?’

Hij kijkt naar het plaatsje met het beeld van de herdershond. Dan leegt hij zijn glas opnieuw in een snelle, korte teug.

Geesje zucht voordat ze spreekt, de sieraden rijzen en dalen mee op de deining van haar boezem. ‘Mooi rustig, toch? Zeg pa, ik moet gaan. Ze hebben me weer nodig in de winkel.’

Voordat ze vertrekt, wil ik graag nog iets over haar zus weten.

‘Geesje, ik wil je, voordat je gaat, nog één ding vragen. Over je zus, zou zij nog komen?’

‘Diane? Met die weet je het nooit, die trekt haar eigen plan. Ach mevrouw, drie jaar geleden heeft ze hier op de oprit een van de teckels doodgereden. Ze had de auto niet op de handrem gezet. Dat heeft mijn moeder haar eigenlijk nooit kunnen vergeven. Vandaar dat ze hier niet graag meer komt. Daarom heeft mijn pa het ook aan zijn rikketik.’ Ze legt een hand op haar linkerborst en hijgt een beetje na het moeizaam opstaan uit de stoel. ‘Ja ja, iemand die van dieren houdt kan niet slecht zijn, zeggen ze dan ook nog...’

‘Mag ik nog weten wanneer je zus geboren is?’ Ik heb ooit een vreselijke fout gemaakt. Drie interviews in een week was kennelijk te veel, en bij het uitschrijven thuis moet ik dingen door elkaar gehaald hebben. De schrik op de gezichten van de nabestaanden bij het horen van de hun onbekende namen, ik zal het nooit van mijn leven vergeten. Sindsdien check ik feiten en data liever dubbel.

‘Welke zus? Bedoelt u Diane of de zus na haar? Of die na mij?’

Vanuit de slordige rij schuurtjes achter op het plaatsje klinkt plotseling een huiveringwekkend gehuil, alsof er een dier mishandeld wordt. Een andere hond valt in. Geesje, haar vader en de beide dieren aan hun voeten verstijven. Met opgeheven hoofd luisteren ze naar het wolvengehuil. Vanuit mijn nek verspreidt zich een ijskoude rilling langs mijn rug. Toen ik elf was, heb ik eens gezien hoe een jong konijn werd gepakt door een kat. Het halfdode diertje gilde net zolang tot de kat zijn hoofdje eraf scheurde. Ik had niet geweten dat konijnen geluid konden voortbrengen. De weken erna had ik nachtmerries van het hartverscheurend gillen.

‘Blijf! Zit en blijf!’ Mijnheer Gradema is opgestaan en spuwt de woorden naar de honden tussen ons.

Zonder nog acht op mij te slaan, volgt Geesje haar vader naar buiten. Door het raam zie ik hen op het plaatsje verschijnen. Geesje blijft staan en legt haar rechterhand op de kop van de grijze stenen herdershond, haar vader loopt door naar de hondenhokken. Het geluid dat de honden maken wordt nog sterker als hij in de hokken verdwijnt. Dan, plotseling, valt het stil. Mijn handpalmen zijn klam geworden, ik veeg ze af aan mijn broek en neem een slokje van de borrel.

Geesje haalt een pakje sigaretten uit de zak van haar wijde tuniek en steekt er eentje op. Ze inhaleert en laat dan de rook in lome golfjes uit haar mond ontsnappen. Alsof ze

niet weet hoe te blazen, geen kracht heeft. Ze rookt met de sloomheid waarmee Silvia iedere dag uren op de bank ligt. Mijn dochter mag dan slank zijn, ze beweegt alsof er duizend kilo's aan haar vastzitten die ze mee moet slepen. God, wat irritant, waarom doen die jonge meiden allemaal zo dramatisch. Alsof ze veroordeeld zijn tot het verschrikkelijke lot dat hen getroffen heeft: het leven. Silvia nam een jaar vrij na het behalen van haar diploma. Om te reizen, mam. Om wat van de wereld te zien en te bedenken wat ik wil, pap. En? Niets is ervan terecht gekomen, ze ligt dagenlang languit op de bank. Het enige wat aan haar beweegt zijn de vingers waarmee ze de afstandsbediening van de televisie hanteert. Ik had me stiekem verheugd op een paar maanden met Leo, zonder kind. Laat die jonge meiden in godsnaam in actie komen in plaats van lijdzaam gevulde koecken te vreten en hun tijd te verdoen met op de bank hangen. Alsof het voor ons allemaal zo makkelijk is. Een vrouw in de overgang zou vrijstelling moeten krijgen. Van werk, huis en kinderen. Alsof ik hier voor mijn lol in die gore hondenuitdrijving zit te stinken. Als ik mevrouw Gradema was, was ik er ook tussenuit geknepen.

Mijn wangen worden warm van deze gedachten, ik verdrijf mijn opwindingsmet de hitte van de jenever. Ik neem een tweede slokje, en nog een.

'Er ligt ontdooide pens naast de vriezer. De kwaai heb honger, geloof ik.' Mijnheer Gradema's stem weergalmt tussen de muren van het huis en de schuurtjes. Geesje blijft staan, beweegt alleen de hand die haar sigaret traag van en naar haar mond brengt.

Ik pak mijn aantekeningen er weer bij. Heb ik het nou goed begrepen dat er behalve Geesje en Diane nog twee dochters zijn? Ik zet mijn lege glaasje op tafel en ga voor het raam staan. De groezelige gordijnen bewegen zacht heen en weer op mijn adem, ze ruiken naar oude vaatdoeken.

Boven de schutting verschijnt een vrouwenhoofd, links van waar Geesje staat te roken. 'Even een pafke, meid? Het is me ook wat, van je moeder. Heb je bezoek?'

'Ja buurvrouw, de vrouw die een toespraak gaat doen op de crematie.' Geesje laat de peuk uit haar hand vallen en loopt naar het schuurtje. 'Pa? Ik moet weg.' Dan draait ze zich weer om. Ze staat lichtjes heen en weer te wiebelen, alsof ze zich op een golvend vlak bevindt. Ze opent haar mond. 'Daar lag ze, plof, in één keer weg.' Ze praat tegen het vrouwenhoofd en wijst naar de tegels onder de waslijn. 'Zomaar dood, in één keer. Met kletsnatte lakens over haar heen. Net of ze al was afgelegd.' Aan het schouderchokken zie ik dat ze huilt.

Het hoofd verdwijnt en even later komt de buurvrouw door de deur in de schutting gelopen. Hoofdschuddend slaat ze haar armen om Geesjes lichaam. Ze komt niet verder dan Geesjes flanken. De honden zijn weer gaan blaffen, zachter dan daarnet, en gelukkig zonder dat verschrikkelijke janken.

Ik stel me voor hoe Gees onder een lijn vol schone, natte lakens in elkaar zakte en tegen de koude tegels tot stilstand kwam. Wat zou ze gedacht hebben? En waar waren de honden, zouden ze iets gemerkt hebben en hun longen uit hun keel hebben geblaft?

Mijnheer komt de kamer binnen. 'Blijfff!' De twee honden zakken door hun achterpoten, ze trillen van de moeite die het kost om te gehoorzamen. De staart van de kleine zwiept ritmisch tegen mijn enkel. 'Die honden, het zijn net kinderen, hè.'

Ik schud mijn hoofd om me los te maken van het beeld in mijn hoofd. De alcohol maakt mijn knieën een tikkeltje slap, ik moet zorgen dat ik nog even heel goed oplet. 'Mag ik nog een paar dingen vragen? Wie heeft uw vrouw gisteren gevonden?'

'Diane. Of, om precies te zijn, Dianes nieuwe vriendje. Ze kwamen achterom met de brommer, hij zag Gees het eerst

liggen. Ik was zelf boven, ik wist van niks. De dokter zei dat ze een hartstilstand had gehad. Een acute hartstilstand. Ze heeft de was maar half op kunnen hangen.' Hij gaat zitten, opent de fles en wil mij bijschenken.

'Nee nee, dankuwel.'

Hij schenkt zichzelf in, heft het volle glas en legt zijn hoofd in zijn nek. 'Proost, meidje. Daar ga je.'

'Zijn er nog mensen die genoemd moeten worden? Kleinkinderen, broers of zussen? Geesje had het zonet over nog twee kinderen?'

Een lange zucht begeleidt het glas terug naar de tafel. Door het raam achter hem zie ik de twee vrouwen staan, beide rokend. Geesje blaast nu met kracht lange, horizontale banen over het hoofd van de herder.

'Geesje had die grote mond van d'r dicht moeten houden. Maar inderdaad, er zijn nog twee meiden. Die heeft... nee, die h ad Gees met een ander.'

Hij vouwt zijn vingers ineen en beweegt zijn rechtervoet tegen de hals van de hond. De kleine met de kale plekken is kennelijk jaloers, want hij begint zich tegen mijn benen aan te schurken. Ik duw hem voorzichtig weg, maar hij weet van geen wijken en gaat op mijn voeten liggen. Ik wapen me tegen nieuwe winden door mijn hand vast tegen mijn wang te leggen.

'Ziet u, mevrouw, toen op de kermis had ik het al kunnen weten. Gees had niet alleen een hoofdprijs in de aanbieding, maar de hele rimram: de eerste, de tweede en de derde prijs  en de troostprijs. Ik schenk nog eens in. Een mens moet zijn waterhuishouding op peil houden. Ah, u lust er ook nog wel een, zie ik. Proost. Gees had een groot hart, daar pasten makkelijk meer kerels in. Dat wist ik vanaf het moment dat ik haar ontmoette... Na mij mocht mijn maat zijn prijs ophalen. Ook achter de zweef.'

Ik weet niet wat ik moet zeggen en slurp voorzichtig de bolle bovenkant van mijn verse borrel.

‘Van mij hield ze het eerst, zei ze, daarom zijn we getrouwd. Maar vlak nadat kleine Geesje was geboren, ging Gees de hort op. Ze liep weg naar een kerel die ze kende van de hondenfokkerij en kreeg een kind van hem, ook een meidje. Tot ze op een goed moment zat van hem was en weer terug naar hier kwam. En ik, ik hield van haar, ik kon er niks aan doen. Een jaar later kwam Diane, onze kleine prinses. En toen kreeg Gees het weer op haar heupen en vertrok ze nog een keer. Daar kwam weer een kleine van. Zodoende zijn er vier, allemaal meiden. En toch was ze een beste vrouw. Ze heb de boel nooit door mekaar gehaald, ik bedoel, ze wist waar de meiden thuishoorden. En ze wist net zo goed waar mijn grens lag, daar heeft ze zich aan gehouden.’

Ik probeer me voor te stellen welke grenzen hij bedoelt. En wat zich hier, tussen de honden, allemaal heeft afgespeeld.

‘Diane en Geesje zijn echte zusters. Het is jammer dat dat verhaal met die teckel ertussen is gekomen. Je maakt wat mee. Nou mevrouw, nu heb u uw verhaal. Dat laatste hoeft er niet in, in de toespraak, lijkt mij zo. Dat vegen we maar onder het gras.’

‘Wat wordt er onder het gras geveegd?’ Geesje blijft in deuropening staan. Iets in haar gezicht, de fijne wenkbrauwen misschien, of de volle onderkin, doet me aan een hond denken. De gelijkenis verdwijnt tegelijk met de beweging waarmee ze haar jas van de stoel pakt. ‘Nou?’

Haar vader zwijgt. Geesje blijft haar vader aankijken en ineens realiseer ik me wat het is. Het is de toon van haar stem, ze praat afwisselend blaffend of klagend.

‘Dat je moeder nog twee dochters heeft, daar zal ik het in mijn toespraak niet over hebben.’

‘Oh. Dat is maar goed ook, dat kun je inderdaad beter onder de mat vegen.’ Ze trekt haar jas aan en slaat een sjaal om haar schouders. Onwillekeurig moet ik weer aan Silvia denken. Welke dingen zou zij onder de mat willen vegen?

Kon ik het haar maar vragen, gewoon op de man af. Maar Silvia houdt niet van persoonlijke gesprekken, ze leest liever een tijdschrift. De intimiteit tussen mij en nabestaanden die ik een of twee uur spreek, is zo veel groter dan die met haar. Hier lukt het me wel persoonlijke vragen te stellen. Maar hier word ik dan ook niet afgesnauwd, sterker nog, vaak zijn mensen me dankbaar voor de diepgang van het interview. Dan hebben ze dingen verteld waar ze zelf versted van staan. Het zal de afstand zijn die het spreken makkelijker maakt. Geen loyaliteit, geen bindingen. Het maakt me onverwacht verdrietig.

‘Het stinkt hier, pa, naar zweetvoeten en klamme lappen.’

‘Ach kind, als je maar lang genoeg wacht gaat alles vanzelf voorbij.’

Buiten begint een hond te janken, traag en oneindig bedroefd.

Het grote dier aan de voeten van mijnheer Gradema spitst zijn oren. De hond die bij mij ligt heft zijn kop hoog en eechoot, heel zacht en ingetogen haast, het janken van buiten.

Geesje zakt op de stoel bij de tafel. Ze buigt haar hoofd en luistert bewegingloos. Ook ik luister, getroffen door de emotie die de dieren met hun stem veroorzaken. Een andere hond, ergens verder weg in de straat, valt in.

Met gesloten ogen, achterover geleund tegen de rug van de bank, heft mijnheer Gradema zijn hand op. Zijn opgestoken wijsvinger beeft. ‘Hoor, een lied voor Gees.’

Het cadeau 1

‘Gatver, Ingrid! Hoe kom je daar nou bij?’

‘Omdat het al zo lang geleden is. Ze is al zeven jaar weduwe!’

‘En al die tijd geen man en dus geen seks.’

‘Nou ja, misschien heeft ze een vibrator.’

‘Hou op! Ik wil het niet weten.’

‘Luister Loes, een mens gedijt op huidcontact.’

‘Dat weet ik ook wel. Daarom worden oude mensen mager en krimpen ze. Maar een erotische massage...’

‘Die masseurs zijn ervoor opgeleid, hoor.’

‘Nou en? Het blijft seks.’

‘Doe niet zo preuts. Dat hoeft mama toch niet te weten?’

‘Dus onder het mom van een wellness-behandeling krijgt ze iets anders, iets extra’s.’

‘Precies.’

‘En als ze zich nou doodschrikt?’

‘Dat zou een mooie dood zijn.’

‘Ingrid!’

‘Zullen wij het anders eerst eens uitproberen?’

‘Je bedoelt hopelijk niet dat wij gaan voorproeven.’

‘Waarom niet? Proberen kan geen kwaad.’

‘Heb je ervaring of zo?’

‘Nee.’

‘Hoe kom je er trouwens bij?’

‘Mama heeft immers alles al. En om nou weer met een vvv-bon aan te komen...’

‘Ik bedoel: dít idee.’

‘Uit een tijdschrift.’

‘Wat voor tijdschrift?’

‘Gewoon, een damesblad.’

‘Een seksblad zeker, met ervaringen van huisvrouwen.’

‘Wat maakt dat nou uit. Er staan adressen in, daar hebben we wat aan.’

‘Maar het is toch gewoon goor? En het lijkt me nog gevaarlijk ook.’

‘Ach meid, echt niet. Mij lijkt het wel wat. Zal ik eens googelen?’

‘Dat heb je vast al gedaan.’

‘Kijk hier: deze noemt zich “Warmehanden”.’

‘Dat klinkt inderdaad ongevaarlijk. Maar bedoel je nou dat wij het samen gaan uitproberen? Tegelijk?’

‘Lieverd, een trioetje met jou? Ik zou niet durven. Gewoon om beurten. Ik wil wel eerst.’

‘Klaar terwijl u wacht.’

‘Ha ha, zoiets ja. Wacht jij maar lekker buiten op je beurt.’

‘Gewoon een massage kan toch ook, zonder seks en toestanden?’

‘Maar dit is geen seks! Het is hoogstens een beetje spelen. Je gunt mama toch wel iets bijzonders?’

‘Dat wel, maar...’

‘Van wie heb jij die preutsheid toch?’

‘En van wie heb jij die obsessie met erotiek?’

‘Geen idee. Zal ik maar eens bellen om te informeren? Dat kan geen kwaad.’

‘Nou, goed dan. Maar als het niks is?’

‘Sst. Dag, spreek ik met Warmehanden? Onze moeder wordt vijfenvijftig... Aha. Ouderenkorting en etherische olie... Maar nu willen mijn zus en ik graag eerst... Ja, pre-

cies, verkennen. Inclusief de *yoni*-wellness? Nou, doe maar. Ik mail je het adres. Acht uur. Grote handdoeken en warm stoken, doe ik. Goed, tot vanavond.'

'Hoezo, vanavond? En welk adres? Ik ga écht mijn adres niet geven.'

'Rustig maar zusje. Relax, dit wordt leuk. We huren een hotelkamer, ik betaal.'

'Hotel? Je bent gek.'

'Hier, moet je kijken. Zou dit hem zijn? Niet gek.'

'Ja, en die wil jij in een hotel laten komen? Welk hotel, trouwens?'

'Doe niet zo opgefokt. Ik heb al een beetje voorwerk gedaan, gewoon, voor de zekerheid.'

'Ingrid! Je hebt dit voorbereid. Gatver, je doet dit vaker, hè?'

'Lieve schat, echt niet. Het was gewoon een leuk idee, weer eens wat anders dan een golfclinic of een lesje Nordic walking.'

'En wat hoorde ik over *yoni*? Wat is dat in godsnaam?'

'Gewoon, je Loezepoes een beetje laten verkennen en verwennen. Met warme handen, zonder seks.'

'Dat noem jij geen seks?!'

'Nee. Het kan ook met een slipje aan. Jij bent de baas. Geef lekker instructies, zou ik zeggen.'

'Papa zou zich omdraaien in zijn graf.'

'Papa zou zich doodlachen dat we dit voor mama doen.'

'Maak er maar grapjes over.'

'Kijk nou eens naar het lichaam van die man. Die armen, die handen over je lijf, etherische olie...'

'Ik begrijp echt niet wat daar etherisch aan is. Die man is één bonk opgepompte spieren.'

'Ja, en die man is vanavond helemaal voor ons. We kunnen mama toch niet zomaar blootstellen aan zoiets?'

'Je hebt gelijk, we moeten het testen. Nou ja, jij in ieder geval.'

‘We moeten het gewoon zeker weten. En als je echt niet wilt, Loes, dan blijf je lekker in de lobby aan de bar hangen. Desnoods neem ik de tijd die over is er wel bij. Als het moet.’

‘Je moet sowieso je mobiel aan houden, Ingrid. Ken je het alarmnummer?’

‘Zo mag ik het horen, zusje, je bent een echte bodyguard.’

‘Nou ja, stel je voor...’

‘Ja, stel je voor.’

‘En het kost een hoop centen, dus het moet wel echt iets zijn.’

‘Dat hebben we ervoor over.’

‘Ja. We doen het voor haar.’

‘Precies, we doen het voor mama.’